

Лебедєва Олена В'ячеславівна
здобувач відділу теорії держави і права
Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ТИПОЛОГІЇ ДЕРЖАВИ

В інтеграційному спрямуванні, що мало місце за останні сто років, можна виділити дві хвилі розвитку в яких долучені представники різних національних шкіл і наукових напрямів. І в першу, і в другу хвилю юридично-методологічної інтеграції українських філософів і юристів за останні сто років необхідно сприймати на фоні багатовікової традиції вільного і невільного інтеграційного впорядковування знання під впливом «забаганок» повсякденної практики або нових пізнавальних і пояснювальних конструкцій в суспільній свідомості взагалі і в соціально-юридичному, зокрема.

Процес розвитку державно-правової матерії нерозривно пов'язаний з постійним розвитком соціальної сутності, змісту і призначення держави і права, а також з докорінною видозміною основних принципів їх організації і функціонування [1, с. 24-49]. Важливо також брати до уваги, що процес переходу держави і права від однієї сходинки до іншої, від одного типу держави і права до іншого, органічно поєднує в собі елементи безперервності, еволюційного розвитку державно-правових явищ з елементами їх дискретності, якісного різномайття, революційності.

Еволюційний розвиток держави і права здійснюється згідно традиційної наукової думки в межах одного і того ж типу даних явищ, однієї суспільно-економічної формації. Революційний же розвиток держави і права призводить до докорінної і швидкої зміни їх соціально-класової сутності, змісту типа держави і права, до переходу до іншого типа права, від одної формації до другої [2, с. 8].

Процес типології держав і правових систем дозволяє органічно поєднувати дослідження загальних закономірностей розвитку державно-правових явищ, властивих всім без винятку типам держави і права, з їх особливостями, властивими лише окремим типам держави і права, вивчати весь процес природно-історичного розвитку держави і права в цілому і одночасно процес розвитку його складових частин, конкретних історичних періодів.

Водночас, процес типології держав і правових систем створює об'єктивну основу для наукового проникнення в глибинні зрізи процесу природно-історичного розвитку держави і права, дозволяє проводити чітке розмежування між науковими і псевдонауковими державно-правовими теоріями, надає можливість здійснювати державно-правове будівництво різних країн на суворо визначеній, науковій основі [3, с. 60-75].

Отже, інтеграційний підхід до типології держави і права ґрунтується на взаємозв'язку та взаємодії держави, права та правової системи. Інтеграційному конструюванню піддається не тільки розуміння права, а й розуміння держави.

На нашу думку, інтеграційний підхід має такі характерні риси: єдність права і держави – проявляється в тому, що і право, і держава є інструментами соціальної регуляції, в результаті мають спільну типологію, походження, однаково пов'язані з економічними, духовними, культурними і іншими сторонами життя суспільства, доповнюючи один одного при виконанні свого соціального призначення; відмінність держави і права – відображається в різному соціальному призначенні, структурі і змісті, формі держави і права. Це відбувається тому, що роль держави в суспільстві – встановлювати і забезпечувати певний порядок, а роль права – створювати для реалізації даного порядку

юридичний механізм; взаємодія держави і права – виявляється в наявності різних форм впливу держави і права один на одного. Право формується, забезпечується державою, але в той же час держава за допомогою права закріплює себе. В результаті через право формується держава, а саме її внутрішня організація, форма, структура, види та напрями державної діяльності, реалізується мета та функції держави; протиріччя держави і права – виникає у випадку виходу державної влади з-під контролю суспільства, прагнення права обмежити владу держави, запобігаючи свавілля держави.

Таким чином, інтеграційний підхід – це процес встановлення оптимальних зв'язків між державою і правом та подальше їх перевтілення в єдину, цілісну систему, в якій узгоджені і взаємозалежні її частини на основі загальних цілей та інтересів.

Список використаних джерел:

1. Графский В. Г. О значении общей (интегральной) юриспруденции в условиях плюрализма понятий права и правовых культур / В. Г. Графский // Юриспруденция XXI века: горизонты развития: очерки / под ред. Р. А. Ромашова, Н. С. Нижник. – СПб.: Санкт-Петербургский университет МВД России, 2006. – С. 24-49.

2. Керимов Д. А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права) / Д. А. Керимов. – 2-е изд. – М.: Аванта+, 2001. – 560 с.

3. Об интегративной методологической ориентации в современном правоведении // Юридическое образование в России: в поисках новой модели. – Саратов; Екатеринбург: ЦСПР, 2005. – С. 60-75.